

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

СТРАТЕГІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Дмитрівської сільської об'єднаної територіальної Кіровоградської області на 2019 – 2027 роки

Стратегія розроблена в рамках програми
„Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)“
яка фінансується USAID

Звіт про стан громади

Серпень 2019 року

Цей документ став можливим завдяки щирій підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). Зміст є відповідальністю Фонду Розвитку Місцевої Демократії і не обов'язково відображає точку зору USAID чи уряду Сполучених Штатів.

This document is made possible by the generous support of the American people through the United States Agency for International Development (USAID). The contents are the responsibility of Foundation in Support of Local Democracy and do not necessarily reflect the views of USAID or the United States Government.

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

Стратегія розроблена в рамках програми
"Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)"
стратегічною командою, що складається із лідерів і представників місцевої
громади.

Роботу стратегічної команди координували експерти
Фонду Розвитку Місцевої Демократії (ФРМД)
- Пшемислав Фенрих і Оксана Колісник -
на підставі **Партисипативної Моделі Стратегічного Планування ФРМД.**

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

Зміст

1. НАЙВАЖЛИВІШІ ВИСНОВКИ З ДОСЛІДЖЕННЯ (EXECUTIVE SUMMARY)	4
2. ВСТУП – КОРОТКА ХАРАКТЕРИСТИКА ГРОМАДИ	6
Найважливіші дані щодо громади	6
Територія і землі.....	12
Чинники, які визначають якість життя у громаді	13
Економічна ситуація у громаді.....	14
Бюджет громади	16
<i>Доходи громади.....</i>	<i>16</i>
<i>Видатки громади.....</i>	<i>17</i>
<i>Бюджетна перспектива на 2019-2020 роки.....</i>	<i>18</i>
Стан навколишнього середовища, екологія	18
Характеристика місцевої спільноти	19
Форми громадської активності	20
Місце жінок у місцевій спільноті	21
Комунікація громади з мешканцями	21
3. ПРОЦЕС ОБ'ЄДНАННЯ – ГЕНЕЗА І ПЕРЕБІГ	22
4. ГРОМАДА – ХАРАКТЕРИСТИКА АДМІНІСТРАЦІЇ ТА ПОСЛУГ	24
Публічні послуги.....	24
<i>Освіта (школи і дошкільні навчальні заклади)</i>	<i>24</i>
<i>Служба охорони здоров'я і соціальний захист</i>	<i>26</i>
<i>Культура.....</i>	<i>27</i>
<i>Дороги та дорожня інфраструктура.....</i>	<i>29</i>
<i>Інфраструктура, яка використовується у домашніх господарствах (сміття, каналізація, газ, і т.п.).....</i>	<i>29</i>
<i>Місцевий транспорт.....</i>	<i>30</i>
ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ	31
РАДА ГРОМАДИ	32
Адміністративні проблеми.....	33
Стосунки з районом	33
Суспільна оцінка діяльності місцевої влади	34
5. ПРОБЛЕМИ І ПОТРЕБИ САМОВРЯДНОЇ ГРОМАДИ.....	34
ЕКОНОМІКА ТА ІНФРАСТРУКТУРА	34
ПРИРОДНЕ СЕРЕДОВИЩЕ	35
СУСПІЛЬНИЙ РОЗВИТОК	36
ІНШЕ	37
6. МІСЦЕВИЙ ПОТЕНЦІАЛ	37
ЕКОНОМІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ.....	37
ПОТЕНЦІАЛ МЕШКАНЦІВ	38
ЕКОЛОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ	38
ІНШІ ПОТЕНЦІАЛИ	38

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

1. Найважливіші висновки з дослідження (executive summary).

Звіт про стан Дмитрівської ОТГ підготовлений в період між груднем 2018 та липнем 2019 року. Усі дані, використані для нього відносяться до цього періоду. Треба взяти до уваги, що це період динамічних змін, які ще тривають. Коли експертна група розпочинала роботу над звітом, Дмитрівська сільська рада перебувала в процесі об'єднання з Макариською сільською радою, а процесі роботи над стратегією розвитку вже Дмитрівської ОТГ, до неї приєдналася Цибулівська сільська рада. Перспективний план формування громад Кіровоградської області та регіональні тенденції засвідчують, що процес ще не завершений, межі та кількість населення громади будуть змінюватися. В процесі оновлення перебуває також і законодавство, яким визначаються завдання та фінанси громади і передбачити коли і як закінчатся ці процеси досить важко. Дані цього звіту напевно досить швидко втратять актуальність, він вимагає постійного моніторингу та оновлення. А насамперед звертаємо увагу на чотири положення, які варто вважати ключовими.

1. Головним чином дослідження проводилося невдовзі після об'єднання громад Дмитрівка та Макариха. Специфіка об'єднання була такою, що до організаційно, економічно і демографічно сильної громади Дмитрівка приєдналася нечисельна та економічно слабка Макариха. Сформовано відносно великою за територією громаду з невеликою кількістю населення, яке на додаток у основному проживає у центрі громади. Наприкінці 2018 року про намір приєднання до Дмитрівської ОТГ заявила Цибулівська сільська рада. І таке приєднання формально відбулося червня 2019 року. Тому цей звіт доповнений відповідною інформацією. По сусідству є й інші необ'єднані громади, які поки що не висловлюють бажання приєднатися, хоча у Перспективному плані формування територій громад Кіровоградської області (затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України) зазначені як такі, що входять до складу Дмитрівської громади.
2. Дмитрівська об'єднана громада – сільськогосподарська (частково також лісова), всі основні ресурси пов'язують її з сільським господарством, що сприяє тому, щоб саме спираючись на сільське господарство будувати подальший економічний розвиток громади. Простір для розвитку, який слід розглянути - це підтримка диверсифікації сільськогосподарського виробництва та розбудова

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

агропродовольчої переробки. З огляду на чималі території, зайняті лісами та луками, а також зариблені ставки варторозглянути можливість підготовки пропозицій для короткострокового туризму та відпочинку для мешканців навколишніх міст (Кропивницький, Олександрія, Світловодськ, Знам'янка).

3. 60% сільськогосподарських угідь у громаді використовують 5 господарств, одне з яких використовує майже 1/3 орної землі в громаді, а також обробляє багато земель за межами громади. Отже, без їх участі будь-яке стратегічне планування розвитку громади неможливе.
4. Влада громади оцінює рівень бідності на 53%, більшість населення живе насправді бідно. Підвищення якості життя мешканців, як у сенсі матеріального забезпечення, так й умов життя - буде найважливішим викликом для стратегії розвитку громади. Варто при цьому додати, що сім'ї, які живуть найчастіше за рахунок господарювання на маленьких присадибних ділянках, є потужним людським потенціалом для розвитку місцевого підприємництва.
5. Діяльність у соціальній та економічній сфері повинна супроводжуватися піклуванням про природне середовище і це має досягатися шляхом створення системи комунальних послуг, включаючи постачання високоякісної води, відведення та очищення стічних вод, збір та утилізацію сміття.

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

2. Вступ – коротка характеристика громади

Найважливіші дані щодо громади

№	Інформація про громаду	Джерело і дати інформації	Зауваження і коментарі
1.	Дата створення ОТГ <i>(згідно з Законом «Про добровільне об'єднання територіальних громад»: ст.8 .1.: «Об'єднана територіальна громада вважається утвореною за цим Законом з дня набрання чинності рішеннями всіх рад, що прийняли рішення про добровільне об'єднання територіальних громад, або з моменту набрання чинності рішенням про підтримку добровільного об'єднання територіальних громад на місцевому референдумі та за умови відповідності таких рішень висновку, передбаченому частиною четвертою статті 7 цього Закону.»)</i>	6.11.2017 Інформація, отримана 10.12.2018 від влади громади, також доступна на сайті www.dmitrovka.com.ua 24.12. 208 року сесія сільської ради Дмитрівської ОТГ надала згоду на добровільне приєднання Цибулівської сільської ради 30.06.2019 року відбулися довибори депутатів Дмитрівської сільської ради ОТГ від Цибулева, 31.07.2019 сільська рада визнала їхні повноваження.	1 листопада 2017 року розпорядженням Голови облдержадміністрації підтверджена відповідність Конституції та законодавству України проектів рішень щодо об'єднання Дмитрівської сільської ради (555-р) та Макарьської сільської ради (554-р) Робота над стратегією розвитку громади здійснювалася вже разом з громадою Цибулевого.
2.	Дата проведення перших виборів в ОТГ	29.04.2018	
3.	Можливості приєднання нових рад до ОТГ (перелічіть ради, визначте стан прогресу цього процесу (наприклад, заплановано/офіційно повідомлено та очікується на схвалення, вже майже домовились, попередньо узгоджено можливості, можливе розширення як частина примусового об'єднання)	За «Перспективним планом формування територій громад Кіровоградської області» (Розпорядження КМУ від 11.11.2015 № 1159-р в редакції Розпорядження КМУ від від 19.07.2017 № 491-р) до складу Дмитрівської ОТГ, мають увійти ще теперішні Богданівська, Диківська та Іванковецька сільські ради.	
4.	Місцезнаходження (область, район)	Кіровоградська область, Знам'янський район	
5.	Відстань в км: від районного центру, від обласного центру, від Києва)	від Знам'янки -14,1 км. від Кропивницького (обласний центр)– 58 км. від Києва - 296 км.	
6.	Площа в км ²	440,68 (Інформація отримана від влади громади)	
7.	Кількість колишніх рад, що включені до ОТГ, а також кількість всіх населених пунктів	Колишні ради: 3 Кількість населених пунктів: 9	

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

№	Інформація про громаду	Джерело і дати інформації	Зауваження і коментарі
8.	Перелік населених пунктів, що входять до складу громади (просимо підкреслити населені пункти, де знаходились ради)	Дмитрівка Веселий Кут Гостинне Долина Калинівка Плоске Макариха Новопокровка Цибулеве	
9.	Населення ОТГ (найбільш актуальні офіційні дані – подати дату і джерело)	Дмитрівка - 4499 Веселий Кут - 104 Гостинне - 220 Долина - 9 Калинівка - 27 Плоске - 209 Макариха - 348 Новопокровка – 32 Цибулеве - 1248	
10.	Структура населення (в цілому по ОТГ): - за віком - за статтю, - якщо є така інформація, дані про вразливі групи, наприклад, особи з інвалідністю, внутрішньо переміщені особи, таке інше.	Разом: 6696 Жінки - 3381 Чоловіки - 3315 За віком: 0 – 18 - 1003 19 – 35 - 1354 35 – 50 - 1543 51 та старше-2796 Внутрішньо переміщені особи: 18 Особи з інвалідністю: 166 Дані громади, які містяться у документі „Заявка на участь громади у програмі DOBRE”, а також надані Цибулівською сільською радою	
11.	Міграція – баланс (різниця між прибулими (імміграцією) і вибулими (еміграцією) – найбільш актуальні дані: подати дату і джерело	2,1	По Дмитрівській ОТГ до приєднання Цибулевого
12.	Подати приблизне співвідношення працюючих жінок/ чоловіків і/або співвідношення безробітних жінок/чоловіків (якщо є такі дані)		Не вдалося знайти відповідну інформацію

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

№	Інформація про громаду	Джерело і дати інформації	Зауваження і коментарі
13.	Офіційний рівень безробіття в районі	637 Кількість офіційно зареєстрованих безробітних на 01.07.2019 року. Джерело: Публікація видання «Наша Знам'янина» на підставі інформації Знам'янської міськрайонної філії Кіровоградського обласного Центру зайнятості https://www.nashaznam.kr.ua/?p=25008	Число офіційно безробітних для міста Знам'янка і Знам'янського району, 50,7% з них – мешканці району
14.	Офіційний рівень безробіття в ОТГ або за відсутності цієї інформації – приблизний рівень безробіття в ОТГ	1325	Оціночне число, офіційні дані відсутні. Показник говорить скоріше про людей, які не мають легального працевлаштування і живуть за рахунок власних присадибних ділянок або працюють за кордоном.
15.	Характеристика населених пунктів у складі ОТГ (промисловий / сільськогосподарський / інше-вказати що саме)	Профіль цілої громади сільськогосподарський	
16.	Кількість суб'єктів господарювання, що зареєстровані в громаді	335 (Інформація отримана від влади громади)	
17.	Кількість і специфіка державних підприємств, що працюють на території громади, в тому числі, що зареєстровані в громаді	2 підприємства • ДП «Кіровоградський облавтодор» ДАК «Автомобільні дороги України» (будівництво, ремонт та утримання доріг); • Дмитрівське лісництво ДП «Чорноліський лісгосп»(ведення лісового господарства, обробка деревини, виробництво пелетів) http://chernoles.com/blog/lisnitstva/dmitrivske-l-vo.html (зареєстроване поза громадою).	
18.	Кількість та специфіка надання послуг комунальних підприємств на території ОТГ	1 підприємство Дмитрівське комунальне підприємство Дмитрівської сільської ради «Сількомунгосп» (водопостачання, вивіз відходів, благоустрій). (Інформація отримана від влади громади)	

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

№	Інформація про громаду	Джерело і дати інформації	Зауваження і коментарі
19.	Кількість закладів культури (бібліотеки, будинки культури)	11 закладів (2 сільських будинків культури, 4 сільські клуби, 4 бібліотеки, які працюють у приміщеннях будинку культури та клубів, 1 бібліотека в Цибулевому, яка входить до складу Знам'янської районної бібліотечної мережі) (Інформація отримана від влади громади)	
20.	Кількість закладів охорони здоров'я: - первинна ланка (ФАПи, амбулаторії) - вторинна ланка (стаціонари, лікарні, що знаходяться на утриманні ОТГ) - інші	Амбулаторії загальної практики сімейної медицини – село Дмитрівка та село Цибулеве; 3 ФАП-и: Веселий Кут, Макариха, Плоске. (Інформація отримана від влади громади)	
21.	Кількість та специфіка закладів соціальної допомоги (що знаходяться на утриманні ОТГ)	Дмитрівське відділення Знам'янського територіального центру соціального обслуговування	Громада виділяє 2291 тис.грн. субсидії на утримання відділення
22.	Кількість навчальних закладів (в тому числі НВК, школи, дитячі садки)	Разом 7 навчальних закладів: 4 ДНЗ – 3 самостійні, один у складі НВК у селі Макариха); 3 школи – опорна у Дмитрівці та три філії, одна у Дмитрівці, друга у селі у Цибулевому) (Інформація отримана від влади громади та під час візитів до навчальних закладів)	
23.	Інші установи, що виконують додаткові завдання в галузях освіти та культури (наприклад, музичні школи, школи мистецтв, позашкільні установи, організації дозвілля, тощо)	2 заклади; Районний центр дитячої та юнацької творчості; Районна дитячо-юнацька спортивна школа (Інформація отримана від влади громади)	Зклади фінансуються з районного бюджету – працівники обслуговують також інші громади.
24.	Бюджет ОТГ (% виконання в 2018р., план на 2019р.)	2018 рік – всього 18176,265 тис.грн. (104,45%), в тому числі Дмитрівська сільрада: 16116,734 (102,3%), Макариська сільрада 2059,531 (125,6%) 2019 рік – 48502,75 тис. грн. (2784,38 тис грн.) Джерело: дані громади (http://otg.dmitrovka.com.ua/rishennya-sesij/ - Сьома сесія сьомого скликання 19 грудня 2018 року)	У 2018 році бюджет ОТГ виконувався як окремі бюджети Дмитрівської та Макариської сільрад 2019 – за результатами виконання бюджету ОТГ у 1 півріччі (В дужках –дані Цибулівської сільської ради.) План на 2019 рік –у 2018 році громада не мала спільного бюджету

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

№	Інформація про громаду	Джерело і дати інформації	Зауваження і коментарі
25.	Бюджет ОТГ в розрахунку на одного мешканця (% виконання в 2018р., план на 2019р.)	2018 рік – 3336,32 грн. 2019 рік – 8902,85 грн.(2231,07 грн.)	Розрахунок на кількість мешканців ОТГ 5448 – до приєднання Цибулівської сільради, в дужках – дані по Цибулівській сільраді на 2019 рік
26.	Власні надходження місцевого бюджету (% виконання в 2018р., план на 2019р.)	2018 рік – всього 16033,973 (105,07%), в тому числі Дмитрівська сільрада – 14063,846 (102,6%), Макариська сільрада.– 1907,127 (127,1) 2019 рік – 26154,751 тис. грн. (2150,324 тис. грн.) http://otg.dmitrovka.com.ua/rishennya-sesij/	2019 – за результатами виконання за 1 півріччя Бюджета Дмитрівської ОТГ (В дужках –дані Цибулівської сільської ради.)
27.	Власні надходження місцевого бюджету на одного мешканця (% виконання в 2018р., план на 2019р.)	2018 рік – 2943,09 грн. 2019 рік – 4800,8 грн (1723,02 грн.).	Див. примітку п. 25
28.	Державні субвенції та дотації–перерахувати всі види (надходження в 2018р., план на 2019р.)	2018 рік – всього 2142,292 тис. грн. 2019 рік – 23767,047 тис. грн. (634,056 тис. грн.) http://otg.dmitrovka.com.ua/rishennya-sesij/	У 2018 у громада отримала дотацію на утримання дошкільних закладів, субвенції на проведення виборів(Дмитрівська сільрада) та на будівництво дитячого майданчика (Макариська сільрада) У 2019 субвенція на розвиток інфраструктури становить становить 3млн 57,9 тис. грн., решта освітня, медична та ін.. субвенції В дужках – дані по трансфертах по Цибулівській сільраді
29.	Видатки бюджету ОТГ (план та виконання в 2018р., план на 2019р.)	2018 рік – всього 19161,502 (80,58%), в тому числі, Дмитрівська сільрада – 17702.29 (83,7%), Макариська сільрада – 2059,212(78,6%) 2019 рік – 48502, 75 тис. грн. (2693,38 тис.грн) http://otg.dmitrovka.com.ua/rishennya-sesij/	Див. прим. п.24

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

№	Інформація про громаду	Джерело і дати інформації	Зауваження і коментарі
30.	Видатки бюджету ОТГ у галузі освіти, % до загальних видатків (в 2018р., план на 2019 рік)	2018 рік всього – 3156,463 тис. грн (17,8%) 2019 рік – 23673,3 тис. грн [48,8%] (1,0418 тис. грн. [38,68%])	У 2018 році видатки на освіту були тільки у Дмитрівській сільраді. У 2019 році – наведені суми видатків на загальноосвітні школи та дошкільну освіту (в дужках дані по Цибулівській сільраді, яка фінансує тільки дитячий садок)
31.	Видатки місцевого бюджету громади на адміністрацію органу місцевого самоврядування, % до загальних видатків (в 2018р., план на 2019 рік)	2018 рік – всього 4984,442 тис. грн. (26%), в тому числі, Дмитрівська сільрада – 3891.1 (22%), Макарьська сільрада 1093,342 (53%) 2019 рік – 7469,01 [15,4%] (962,43 тис. грн. [35,73%]) http://otg.dmitrovka.com.ua/rishennya-sesij/	Див. прим. п.24
32.	Отримане фінансування з державного фонду регіонального розвитку в 2018р. (кількість проектів та сума фінансування)	Відсутнє (Інформація отримана від влади громади)	
33.	Існуючі в громаді документи (стратегії, програми місцевого економічного розвитку, секторальні програми)	Громада розробляє Стратегію сталого розвитку в рамках Програми DOBRE Розроблені місцеві програмні документи: <ul style="list-style-type: none"> • Програма соціально – економічного розвитку Дмитрівської сільської ради на 2019-2020 роки (проект) • Програма соціального захисту малозабезпечених верств населення Дмитрівської сільської ради на 2019 рік • Програма облаштування дорожнього покриття щебнем, відсівом та капітальний і поточний ремонт доріг Дмитрівської сільської ради на 2019 рік. • Програма по забезпеченню екологічно безпечного збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізації і захоронення твердих побутових відходів на 2019 рік • Програма благоустрою населених пунктів Дмитрівської сільської ради на 2019 рік. 	
34.	Реалізовані проекти, які фінансувались іноземними донорами в 2018р. (назва донора і проекту)	Програма DOBRE Програма "U-LEAD with Europe" (Інформація отримана від влади громади)	

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

№	Інформація про громаду	Джерело і дати інформації	Зауваження і коментарі
35.	Реалізація актуальних (станом на кінець січня 2019 року) проектів, які фінансуються іноземними донорами (назва донора і проекту)	Програма DOBRE Програма "U-LEAD withEurope" (Інформація отримана від влади громади)	
36.	Адреса веб-сайту громади	http://www.dmitrovka.com.ua/	

Територія і землі

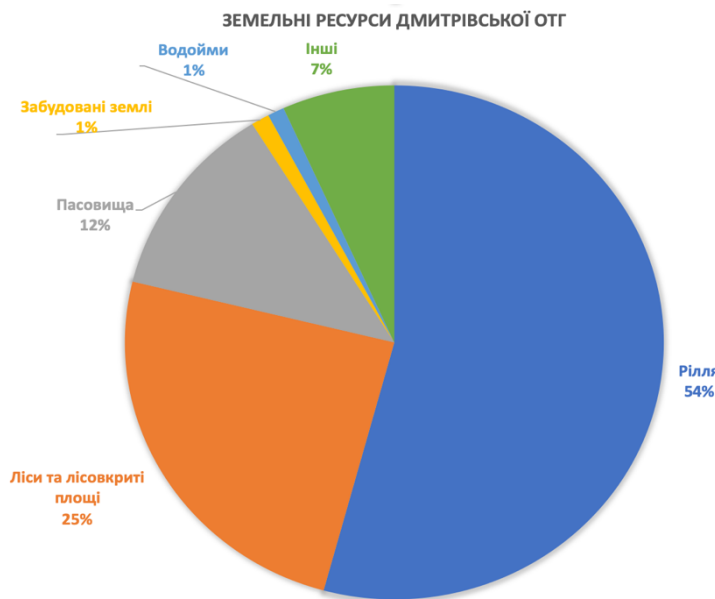
Дмитрівська ОТГ: відстані від сіл до центру громади.

Дмитрівська ОТГ була створена шляхом об'єднання досить великої Дмитрівської сільської ради з маленькою Макариською сільською радою. Це відбулося в листопаді 2017 року, а наприкінці 2018-го про бажання приєднатися заявила Цибулівська сільська рада. Формально

це приєднання відбулося 30 червня 2019 року.

Дмитрівська ОТГ розташована у Кіровоградській області, приблизно за 50 км. від обласного центру Кропивницького. Безпосередньо межує з районним центром – Знам'янкою, середнім містом (22,7 тис. мешканців), яке є великим залізничним вузлом. Площа громади становить 440,68 км², а до її складу входять велика Дмитрівка та вісім інших населених пунктів: невеликі – Веселий Кут, Гостинне, Долина, Калинівка, Плоське, об'єднані Макариха та Новопокровка, і досить велике село Цибулеве, яке приєдналося. Відстань від сіл до центру громади показано на карті вище.

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

Джерело: Програма соціально-економічного розвитку Дмитрівської ОТГ на 2019-2020 роки

Громада має сільсько-господарський характер з великою часткою лісогосподарської діяльності - використання землі ілюструється діаграмою поруч.

Громада невелика, з точки зору кількості мешканців –

офіційно їх нараховується 6696, переважна більшість (67%) проживає в Дмитрівці, центрі громади.

Чинники, які визначають якість життя у громаді

	Позитивні чинники	Негативні чинники
Інфраструктура та облаштування простору	Нещодавно відремонтовані громадські будівлі в Дмитрівці знаходяться в дуже хорошому стані (дитячі садки, школи, будинок культури, стаціонарне відділення територіального центру, амбулаторія).	Поганий стан водогону, незадовільна якість питної води, відсутність каналізації та системи очищення стічних вод. Існуюче комунальне підприємство недостатньо оснащене, а його сфера відповідальності не охоплює значну частину комунальних проблем.
Економіка	Велика площа родючих земель, території, вкриті лісами - як наслідок, інтенсивне та різноманітне сільське господарство (виращування сільськогосподарських культур, тваринництво, лісове господарство, рибальство).	Відсутність підприємств, що пропонують робочі місця, занадто мала економічна креативність мешканців - як наслідок - безробіття, відтік жителів до роботи поза громадою.
Довкілля та туризм	Вдале розташування у транспортному та і комунікаційному сенсі, красивий	Туристичний потенціал громади невикористаний, додатково перешкоджати розвитку цієї

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

	Позитивні чинники	Негативні чинники
	і різноманітний ландшафт придатний для реалізації ідей у сфері багатоаспектного туризму, особливо туризму вихідного дня. Є досвід організації значних культурних подій на відкритій місцевості («Чута-фест» в Цибулевому)	сфери може погіршення якості поверхневих вод, які забруднюються побутовими відходами.
Суспільство, людський капітал	У громаді існують середовища, здатні до самоорганізації та активності для загального блага. Сильні та компетентні кадри у сфері освіти та культури.	Недостатня кількість кваліфікованих фахівців. Найбільше занепокоєння викликає відсутність лікарів - на даний момент вся громада (а навіть більша територія) обслуговується одним лікарем пенсійного віку.
Адміністрація самоврядування	Ефективна та результативна команда управління громадою, яка ще до об'єднання зуміла подбати про оновлення більшості громадських будівель. Влада має досвід використання зовнішніх програм, а зроблені справи формують до неї суспільну довіру. Започаткована діяльність ЦНАП.	Нестача кадрів у виконкомі.

Економічна ситуація у громаді

Громада однозначно сільськогосподарська. З 44068 га площі громади 54,23% – це рілля, 24,58% – ліси, якими управляють підрозділи Державного агентства лісових ресурсів України. У громаді переважають великі сільськогосподарські виробники – п'ять

найбільших господарств займають 63% орних земель, причому найбільше з яких, товариство «Колос» займає понад 6 тисяч. га, і, відповідно, близько 1/3 усіх

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

сільськогосподарських угідь у громаді. Інші чотири – «Агрофірма Кам'янська» (понад 2000 га), «Знам'янська агропромислова компанія» (майже 2 тис. га), ПСП «Обрій» (понад 1 тис. га) «Агрофірма Технотрейд» – менше 500 га. «Знам'янська агропромислова компанія, «Колос» та «Агрофірма Кам'янська» – це поруч з підприємством «Мрія», ТДВ «Цибулівські ХПП» та лісгосподарством – основні платники податків у громаді.

Фермерські господарства мають різні розміри, в середньому 100 га. Малі приватні господарства, яких тут найбільше (хоча займають трохи більше 21% землі), налічують у середньому по 12 га. Також варто відзначити присадибні ділянки, як правило, розміром у декілька соток - для багатьох сімей вони є головним або єдиним джерелом доходу. Описана тут ситуація є ефектом колишньої ліквідації колгоспів – колгоспні землі були розділені на ділянки (кількість ділянок відповідала кількості колгоспників) і розподілені між співробітникам. Ці люди самі обробляли їх і тим самим створювали одноосібні домогосподарства. Найчастіше сім'я поєднувала свої ділянки, іноді брала в оренду від інших власників, і таким чином створювалися більші господарства, які часто приймали юридичну форму фермерського господарства. Найбільші господарства були створені тоді, коли найактивнішим (зазвичай людям з числа керівників ліквідованого колгоспу) вдавалося переконати інших саме їм здати в оренду свої ділянки. Останніми роками у громаді проходить поступовий процес повернення власниками земельних ділянок, які здавалися в оренду, для самостійного господарювання на них.

У сільському господарстві переважає рослинництво, існує також велика свиноферма (яка дещо ускладнює життя мешканцям).

Крім сільського господарства, важливу роль у громаді відіграє лісове господарство. 10830 гектарами лісів управляють підприємства Державного агентства лісових ресурсів України. При лісництві у селі Плоскому функціонує невелике виробництво паливних брикетів та первинно обробленої деревини, а також вирощування саджанців дерев і чагарників для продажу. Важливу роль відіграють також зариблені ставки, найчастіше орендовані приватними особами.

У відносно невеликому масштабі у громаді займаються переробкою – працює молокозавод «Мрія» (свіжі молочні продукти продаються переважно до освітніх, медичних та соціальних закладів Кіровоградської та Київської областей) і приватним підприємцем започатковане нове виробництво, орієнтоване на виготовлення нішевих сирів з коров'ячого

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

та козячого молока. Слід також зазначити, що одним з найбільших платників податків до бюджету Цибулівської сільської ради є ТДВ «Цибулівське хлібоприймальне підприємство (ХПП)».

Основна частина дрібних підприємців, які не займаються сільським господарством – власники магазинів. Мешканці вважають, що місцева торгівля добре розвинена. Працює близько 20 магазинів різного типу, на терені громади функціонують також чотири автозаправки.

Економічну ситуацію громади важко зараз визначити. Бюджет 2019 року – перший для Дмитрівської сільської ради, який вона складала і виконує на засадах, прийнятих для об'єднаних територіальних громад. Але він не відображає повною мірою актуальну ситуацію в громаді, адже в середині року відбулося приєднання Цибулівської сільської ради, яка до початку 2020 року виконуватиме власний бюджет. Лише в 2019 році Дмитрівська ОТГ отримала субвенцію на розвиток інфраструктури, в якій не врахована приєднана Цибулівська сільська рада. Крім того, Дмитрівська ОТГ на даний момент знаходиться в процесі прийняття в своє управління закладів освіти та обрахунку затрат на освітню галузь, що складе, як свідчить практика інших громад, вагому частину бюджетних видатків громади. Тому достеменно судити, якою мірою бюджет громади може відповідати її потребам на даний час досить важко.

Бюджет громади

У 2018 році громада перебувала у процесі об'єднання і після формального створення ОТГ спільно реалізувала два окремі бюджети – Дмитрівської та Макариської сільських рад. Бюджет 2019 року – перший для громади, який вона формує та виконує на засадах, визначених для ОТГ. Тим не менше, і в цьому році в громаді паралельно виконуються 2 бюджети, оскільки формально приєднана після початку року Цибулівська сільська рада продовжує до 2020 працювати за окремим бюджетом. Нижче наведені дані про бюджети за результатами виконання в 1 півріччя 2019 року.

Доходи громади

Дохідна частина бюджету у 2019 році, тис. грн.

	Дмитрівська ОТГ	Цибулівська сільська рада
Власні доходи	26154,751	2150,324
Трансферти з державного бюджету	22450,4	634,056

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

	Дмитрівська ОТГ	Цибулівська сільська рада
Всього доходів	48605,151	2784,380
Частка власних доходів	53,81%	77,23%
Субвенція на розвиток інфраструктури	3057,9	

Джерело: дані громади

Структура власних доходів ОТГ у 2019 році, тис. грн

	тис. грн.	Частка у структурі власних доходів	Для порівняння по Цибулівській сільській раді тис грн.
Акцизний податок	480	1,84	30
Податок на доходи фізичних осіб	10442	39,92	Х
Єдиний податок	4113	15,73	1052,180
Орендна плата за земельні ділянки з юридичних осіб	5270	20,15	495
Оренда плата за земельні ділянки з фізичних осіб	650	2,49	186
Земельний податок юридичних осіб	263	1,00	78
Земельний податок з фізичних осіб	1762	6,73	89
Інші	3174,751	12,14	220,144
Разом	26154,751	100	2150,324

Джерело: дані громади

Видатки громади

	млн. грн.	Частка у структурі видатків	Для порівняння по Цибулівській сільській раді млн. грн..
Школи	20,4693	42,2	Х
Медичні заклади	3,4798	7,17	Х
Утримання ради і виконавчих органів ОТГ	7,46901	15,4	0,962430
Дошкільні навчальні заклади	3,204	6,61	1,0418
Установи культури	2,176151	4,49	0,1867
Дорожні роботи	2,2	4,54	0,21
Інфраструктура	3,0579	6,3	
Разом	48502,75		2,69338

Джерело: дані громади

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

Бюджетна перспектива на 2019-2020 роки

Передбачається, що у 2020 році бюджет збільшиться на 5% порівняно з попереднім роком, а у 2021 році на 5,5%. Так само зміняться і витрати. Збільшення відбудеться внаслідок економічної активності мешканців (наприклад, створення кооперативу), а отже, і більшої заробітної плати (відтак і збільшення податку з доходів фізичних осіб у громаді), передбачено також законодавче збільшення мінімальної заробітної плати. Збільшення надходжень буде спрямовано на благоустрій та естетичне облаштування території громади (зокрема місць відпочинку).

Стан навколишнього середовища, екологія

Терени громади привабливі своїм ландшафтом – рельєф з низькими, м'якими пагорбами, досить часто вкритими лісами. Територія розташована в місці, де лісостепова зона межує зі степовою. Через громаду протікає річка Інгулець – це її верхня течія, впадає в Дніпро аж під Миколаєвом. У громаді велика кількість ставків, найчастіше природних. У ставках систематично проводиться зариблення, оскільки вони використовуються для товарного вирощування риби. Незважаючи на явні переваги (також комунікаційні – поруч великі міста зі столицею області включно), територія не використовується для туризму. Навіть територія Цибулівської сільської ради, яка приєдналася до Дмитрівської і через яку проходить дорога національного значення Н-01, не використовує свій туристичний потенціал. Існування однієї агросадиби «Гайдамацька Січ» та фестивалю «Чута фест», який проводиться за ініціативою її власників – лише обнадійливі винятки. Як і молодіжний табір, організований у квітні в лісах поблизу Дмитрівки. Крім відсутності досвіду в організації туристичної діяльності у місцевих мешканців, причиною можуть бути екологічні проблеми, як незалежні від мешканців, так і залежні. Глобальне потепління викликає зниження рівня ґрунтових та поверхневих вод. Неподалік знаходяться родовища бурого вугілля та урану, що також впливає на якість води, яка у багатьох колодязях нижче допустимих стандартів, особливо часто згадується великий вміст заліза і нітратів. Поверхневі води додатково забруднюються мешканцями – немає жодної каналізаційної системи, немає системи очищення стічних вод, вигрібні ями у домоволодіннях негерметичні і ніхто їх не контролює. Засмічення території (стихийні звалища), на жаль, є значним. Ситуацію погіршує той факт, що полігон ТПВ

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

великої Знам'янки лежить на межі громади, а тамтешні сміттєвози частенько оминають платне міське сміттєзвалище та позбавляються від сміття на безкоштовному Дмитрівському. На ньому ж не проводиться жодних заходів з утилізації відходів та захисту природного середовища. Обтяжливою для мешканців Дмитрівки є також велика ферма з вирощування свиней, яка отруює повітря значної частини села.

Характеристика місцевої спільноти

У громаді мешкає 6696 осіб (станом на 1 січня 2018 року), що цікаво, кількість чоловіків і жінок майже однакова (3389 жінок і 3315 чоловіків). Це відрізняє громаду від ситуації в Україні, де жінки складають 54% населення. Як і в цілому по Україні, населення старіє, більше людей помирає, ніж народжується. У 2018 році у громаді (включно з Цибулевим) народилося 36 осіб, померло 134. Ще гірше було у 2017 році,

тоді, щоправда, померло 112 осіб, але народилося лише 30. Значний відсоток мешканців (23%) - люди старші, пенсійного віку. Міграційний баланс є позитивним, хоча цілком можливо, що значною мірою лише на папері. Люди, які виїжджають на роботу, часто на дуже

тривалий час, роками не змінюють місце реєстрації. Кількість порожніх будинків вражаюча. Особливо прикро, що покидають громаду найкреативніші, студенти рідко повертаються до сільської місцевості після закінчення навчання. Як наслідок, виникає нестача фахівців, що особливо гостро відчувається у сфері охорони здоров'я.

Громада територіально відносно велика, але переважна більшість місцевої спільноти (4499 осіб – 67% проживають у самій Дмитрівці. Наступне за кількістю мешканців село – приєднане Цибулеве – майже 19%. У центрі громади, яка першою об'єдналася з Дмитрівською сільською радою, селі Макарисі, набагато менше, там

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

проживає лише 348 осіб. Інші населені пункти у громаді ще менші, а потрапити до них нелегко. Рівень і якість життя в Дмитрівці явно вище, ніж в інших селах.

Дані, отримані у громаді вказують на 1325 безробітних, що становить 37% людей працездатного віку. Проте, це число слід розглядати з великою обережністю. Це люди, які не декларують постійного працевлаштування. Найчастіше вони працюють сезонно у великих або фермерських господарствах, працюють за кордоном, живуть з невеликих присадибних ділянок. Це не змінює того факту, що, зокрема влада Дмитрівської ОТГ перед приєднанням Цибулева, оцінювала показник бідності на рівні 53%. Це збігалося з кількістю 1280 осіб, які отримували субсидії на оплату комунальних послуг, паливо та скраплений газ. Це великий виклик. Так само, як і велика кількість людей, які потребують та, згідно з українським законодавством, мають право на соціальну допомогу. Серед них 42 інвалідів, 40 жертв Чорнобильської катастрофи, 43 багатодітні родини, 91 учасників війни. Іншою важливою проблемою для громади є велика кількість пацієнтів з онкологічними захворюваннями.

Форми громадської активності

Ініціаторами громадської діяльності у громаді є насамперед депутати сільської ради. Вони організують громаду на своїх виборчих округах, до певної міри конкуруючи між собою. Експертам з гордістю був продемонстрований облаштований силами громадськості спортивний та дитячий майданчик по вулиці Молодіжній, розповідалося про впорядкування власними силами кладовища. Активно працює місцева благодійна організація «Дмитрівка моя», яка збирає гроші від місцевих фермерів і організовує місцеві свята, спонсорує прибирання у громадських місцях. Активний Шкільний парламент, який співпрацює з молодіжними організаціями у районі. Активно працюють літні люди у ветеранській організації. Всього у громаді 6 громадських організацій. Наразі, однак, громадських організацій замало і вони не займаються багатьма справами, характерними для діяльності НУО. Немає жодних бізнес-організацій або інших професійних чи виробничих об'єднань. Кооперативів немає, хоча багато говориться про необхідність їх заснування.

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

Місце жінок у місцевій спільноті

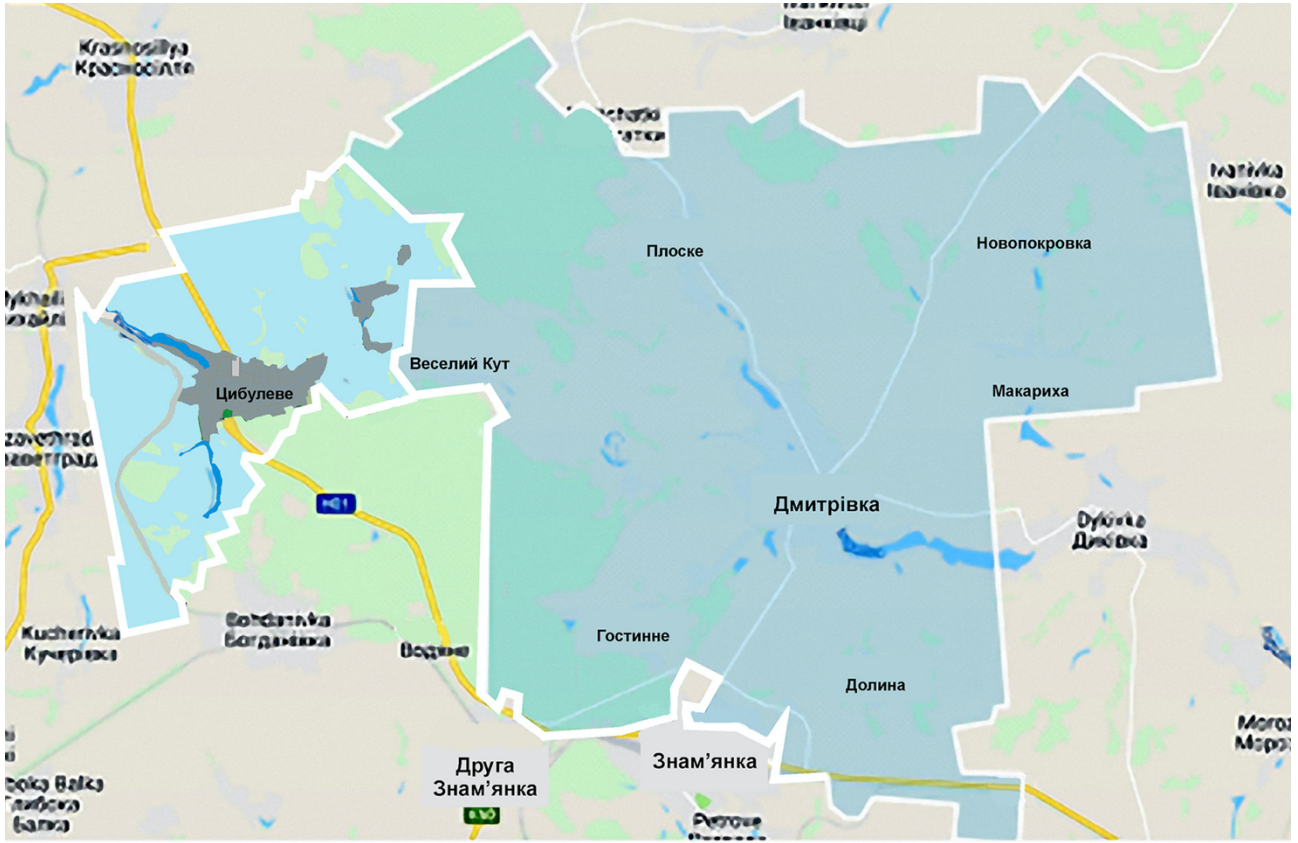
Не помічено у громаді ні жодних проявів дискримінації жінок, ні якоїсь особливої турботи про специфічні підходи до потреб представників різних статей. Жінки виконують найважливіші функції у громаді – жінка є головою ОТГ, жінка – заступником, жінки виконують обов'язки старост у Макарисі та Цибулеві, в раді громади з 24 депутатів – 10 жінок, жінки домінують серед вчителів, на зустрічі місцевих підприємців також переважали жінки. На зустрічі групи, яка планує працювати над стратегією розвитку громади, серед присутніх 55 осіб, було 44 жінки.

Комунікація громади з мешканцями

Можна говорити про три способи спілкування влади громади з населенням. Найбільш традиційними є дошки оголошень (розташовані також у Цибулевому, Макарисі та інших селах), зустрічі з жителями, сільські збори. Судячи з відвідуваності та активності учасників, ця форма контакту популярна та ефективна. По-друге, через депутатів, які інформують сусідів на окрузі про те, що відбувається. Схоже, що в умовах відносно невеликих округів і задекларованої активності депутатів ця форма є досить ефективною. Про це свідчать громадські заходи, в яких беруть участь жителі. Нарешті, третя, найсучасніша форма – це інтернет-сторінка. На даний момент вона перебудовується після об'єднання громад. Проблема, однак, полягає у звичках жителів (більшість з них зазвичай не шукає місцевої інформації в Інтернеті) і якості інтернет-мереж. Хоча на території громади є 2 вишки операторів мобільного зв'язку, якість та швидкість підключення оцінюються як недостатні. Напевно, найбільш ефективною (хоча може загрожувати чутками та пересудами) є така форма спілкування, яка практично передбачає розмову між сусідами. Однак слід додати, що вельми красномовним зверненням влади до мешканців стали здійснені останніми роками інвестиції в громадські будівлі. Результати роботи місцевої влади просто наочні!

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

3. Процес об'єднання – генеза і перебіг

Дмитрівська ОТГ після приєднання Цибулівської громади

У перспективному плані, розробленому обласною владою, до складу Дмитрівської ОТГ з центром у Дмитрівці мали увійти сусідні громади: Богданівська, Диківська, Іванківська, Макариська та Цибулевська сільські ради. Консультації з приводу об'єднання відбулися влітку 2017 року – лише Макариська сільська рада вирішила розпочати об'єднання. Ініціатива прийшла від депутатів, голови обох громад підтримали ініціативу. 6 листопада 2017 року обидві громади надіслали листи з проханням про об'єднання та встановлення дати виборів. Вибори були призначені на 9 квітня 2018 року, перемогла на них Дмитрівський сільський голова Наталія Євстафіївна Стиркуль. Інші громади відмовилися долучитися до цього процесу. З інформації отриманої від влади Дмитрівки, виходить, що кожен з місцевих голів сподівався, що саме у його селі буде знаходитися центр ОТГ, жоден також не мав бажання відмовлятися від посади голови.

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

Громада лише набуває досвіду, виконуючи свій перший повнофункціональний бюджет. Субвенції на розвиток інфраструктури в 2018 році не отримували, у 2019 громада отримала 3 мільйона 57,9 тисяч грн. державної субвенції на розвиток інфраструктури на момент написання цього звіту розмір субвенції на 2019 рік ще не був відомий, влада планує використовувати її для інвестицій, спрямованих на покращення благоустрою та підвищення безпеки у громадських місцях. Суттєвою проблемою стало те, що помер основний ініціатор об'єднання громад, Макариський сільський голова, функцію старости виконує людина, яка була набагато менш переконана щодо об'єднання. Влада Дмитрівки не бачить підстав для працевлаштування семи осіб у старостинському окрузі (значить, люди залишаться без роботи), іншим натомість доведеться приділяти роботі більше часу та зусиль. На даний час відбувається складний процес впорядкування документації, яка стосується комунальної власності (будівлі, ділянки). В результаті об'єднання у громаді з'явилася ще одна проблема. Макариха – село ненабагато більше та ненабагато більш віддалене від центру у Дмитрівці, як Гостинне та Плоске, які досі належали до Дмитрівської громади. Тепер мешканці Макарихи як старостинського округу мають кращий доступ до адміністративних послуг, ніж жителі сіл з подібним потенціалом.

Тема об'єднання повернулася у грудні 2018 р. – тоді бажання приєднатися до Дмитрівської ОТГ висловив вищезгадана громада Цибулеве. Це велике село на захід від Дмитрівки (1248 жителів). 22 грудня 2018 р. рішення про приєднання ухвалило Цибулеве, 26 грудня 2018 року погодилася Дмитрівка і 27 грудня вони звернулися до обласної влади з проханням про затвердження приєднання. Позитивне рішення керівництва області було прийняте 11 січня 2019 року, а 30 червня 2019 року процес приєднання був формально завершений і відбулися додаткові вибори чотирьох депутатів від Цибулевого до сільської ради Дмитрівської ОТГ. Повністю приєднання буде завершено з початком наступного року, коли громада формуватиме єдиний бюджет. У 2019-му Цибулеве працює за окремим бюджетом, сформованим за відмінними від ОТГ принципами. Процес формування Дмитрівської ОТГ триває. Інші громади у районі далі мовчать, однак, їх приєднання здається лише питанням часу.

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

4. Громада – характеристика адміністрації та послуг

Публічні послуги

Освіта (школи і дошкільні навчальні заклади)

У середині 2019 році громада прийняла на себе управління освітньою галуззю. До цього часу вона відповідала за дошкільну освіту. А кошти освітньої субвенції, призначені на загальноосвітні школи передавала до районного бюджету, додаючи до них ще і кошти з власного бюджету. Перед прийняттям в управління загальноосвітніх шкіл, громада вжила активних заходів, щоб привести їхню мережу у відповідність до складу громади. Адже існувала нелогічна ситуація, коли філіями опорної школи, розташованої у Дмитрівці, були ще і дві школи за межами громади. А школа у Цибулевому, яке приєдналося до Дмитрівської ОТГ, була філією опорного закладу, розташованого у селі Богданівці.

Ситуацію стосовно мережі шкіл та дошкільних закладів ілюструє таблиця нижче. Звертаємо увагу на висновки, які можуть впливати з порівняння планованої потужності та кількості дітей, що навчаються. Різниця між цими пунктами обумовлена двома факторами. Перш за все, дітей зараз набагато менше, тому в школах більше місця. Але також цифри в цих двох стовпчиках не є для простих порівнянь. Проектна потужність наводиться тут згідно з документами відповідно до стандартів з 1980 року. В даний час стандарти є іншими, класи мають бути менш чисельними, тому необхідно це враховувати при оцінці чисел в обох стовпчиках.

	Рік будівництва або капітального ремонту	Проектна потужність	Кількість учнів + діти, охоплені дошкільною освітою	Кількість учителів/ технічних працівників (ставки)	Бюджет тис. грн. /учня
ДНЗ «Івушка» (Дмитрівка)	1974	140	75	6,9/10,2	33,0
ДНЗ «Малятко» (Дмитрівка)	1964	25	25	3,05/5,65	33,0
ДНЗ «Пролісок» (Цибулеве)	1977	88	29	7,2	35,3
ОНЗ «Дмитрівська ЗШ I-III ст. ім. Т.Г.Шевченка»	1981	400	240	30/20,75	31,9
«Дмитрівська ЗШ I-III ст.» - філія ОНЗ	1916	150	102	25/12,5	31,9
Цибулівська ЗОШ I-III ступенів	1912	120	103	16/9	Інформація відсутня

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

	Рік будівництва або капітального ремонту	Проектна потужність	Кількість учнів + діти, охоплені дошкільною освітою	Кількість учителів/ технічних працівників (ставки)	Бюджет тис. грн. /учня
«Макариський навчально-виховний комплекс «Дошкільний навчальний заклад – загальноосвітня школа I ступеня» - філія ОНЗ (Прим. Рішенням сесії сільської ради від 31.07.2019 діяльність шкільного підрозділу цього НВК призупинена. Учні та вчителі попереджені про переведення до ОНЗ у селі Дмитрівці)		80	20 (дошкільний) 9 (шкільний)	11/9,15	56,9
Районний ЦДЮТ в с. Дмитрівка	1936		1575 (охоплює свою діяльність 17 шкіл Знам'янсько го району)	Фінссування з бюджету району	
Районна ДЮСШ	1981	220	213 (тренерськи й склад працює по сільським радам Трепівки, Богданівки, Цибулевого, Мошорино, Владимирів- киПантазіївк и, Диківки, Дмитрівки)		

Особливістю освітньої галузі громади є те, що на її території працюють два потужних заклади позашкільної освіти районного значення – Знам'янський районний центр дитячої та юнацької творчості (центр підпорядкований району, але обслуговує здебільшого дітей та молодь з Дмитрівки) та Знам'янська районна дитячо-юнацька спортивна школа. Наявність таких закладів створює дітям та молоді Дмитрівської ОТГ додаткові можливості для творчого та спортивного розвитку. А та обставина, що обидва заклади працюють в інтересах дітей кількох територіальних громад (зокрема Цибулівської, Богданівської, Мошоринської), робить Дмитрівську ОТГ потенційним лідером освіти в значній частині Знам'янського району. І ці лідерські позиції громада

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

має намір зберігати, плануючи заснування власного закладу позашкільної освіти, упереджуючи можливу оптимізацію існуючої мережі позашкільного виховання через зміну районного поділу. Мешканці підкреслюють високій рівень освіти у громаді, професійне вчительське середовище, радіють здібностям місцевих дітей. Активний тут шкільний парламент, який співпрацює зі своїми колегами у Знам'янці.

На території громади іще один осередок освіти – ділянка землі зі спорудами, побудови кінця XIX століття, парковою зоною і полем. Створювався цей осередок як поміщицький маєток і духовна семінарія, з 1920 по 1940-ві використовувався по-різному, в тому числі і як госпіталь. До 2009 року тут працювало Дмитрівське сільське професійно-технічне училище № 39. Після приєднання цього навчального закладу до Знам'янського професійного ліцею, в Дмитрівці залишився лише невеличкий польовий полігон для відпрацювання навичок керування сільськогосподарською технікою майбутніх механізаторів. Для утримання старих будівель та паркової зони професійний ліцей не має власних ресурсів і не відчуває потреби у цьому майні, задовольняючись лише кількома гаражами для техніки. Тому воно було передане Льотній академії Національного авіаційного університету України, яка розташована у Кропивницькому. Академія використовує цю територію в теплий сезон для навчання рятувальників та проведення туристичних змагань. Але за 10 років ніяких суттєвих покращень майна не здійснювала. Тому перед громадою стоїть питання подальшого використання цього майна, яке має певну історичну цінність, і земельної ділянки, яка належить до державної власності, але могла би працювати на користь громади.

Служба охорони здоров'я і соціальний захист

Згідно з рішеннями щодо реформування системи охорони здоров'я, охорона здоров'я до громади належатиме лише у аспекті утримання приміщень та обладнання закладів первинної медичної допомоги та сімейної медицини. Дмитрівська громада ще перед об'єднанням реконструювала та обладнала місцеву амбулаторію. Ремонт та оснащення виконані на рівні, який вже уможлиблює надання широкого спектру медичних послуг та запровадження таких інновацій, як телемедицина. Основна проблема полягає в кадрах – на сьогоднішній день територію, набагато більшу, ніж громада, обслуговує один лікар (на додаток пенсійного віку). Місцеві мешканці сильно переживають, оскільки нещодавно тут помер інший лікар. Залучити новий, молодий

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

медичний персонал надзвичайно важко. Проблема могла би бути бодай частково вирішена силами лікарки, яка працює в приєднаному Цибулевому і яка не має там достатньої кількості пацієнтів. Але через відсутність прямого сполучення між Цибулевим та Дмитрівкою, для лікарки раціональнішим є мати інших пацієнтів у Знам'янці.

Влада громади надає великого значення питанням соціального захисту та соціальної допомоги. Кілька років тому (до створення ОТГ) сільська рада почала надавати фінансову підтримку для лікування хворих на онкологічні захворювання. У 2019 році в громаді діятиме Програма соціального захисту малозабезпечених верств населення на 2019 рік, в якій, крім згаданих хворих онкологічними хворобами, передбачена фінансова підтримка для поранених під час війни на Сході України, людям, які втратили кінцівки та іншим категоріям мешканців, які опинилися в складних життєвих ситуаціях. Громада також сприяла реконструкції і продовжує надавати фінансову підтримку Знам'янському районному територіальному центру соціального обслуговування, розташованому в Дмитрівці, де постійно проживає 35 самотніх людей похилого віку (серед них 18 мешканців Дмитрівки). Добре обладнаний поверх призначений для клієнтів, які сплачують за проживання. 63 особи з громади отримують догляд на дому – надана нам інформація свідчить, що відповідний догляд отримує кожен, кому він потрібен. Будинок підпорядкований районній владі, громада перераховує до районного бюджету відповідну субвенцію.

Культура

	Рік будівництва або капітального ремонту	Проектна потужність	Кількість працівників	Бюджет тис. грн. (витрати на утримання)
Дмитрівський сільський будинок культури, сільська бібліотека	1936	450 місць/25402 примірника	6 (б/к) 2 (бібліотека)	1976,9
Макариський сільський клуб, сільська бібліотека	1985	360 місць/5700 примірників	3	Клуб 639,3, бібліотека 39,5
Плосківський сільський клуб, сільська бібліотека	1974	400 місць/7020 примірників	2	57,6

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

	Рік будівництва або капітального ремонту	Проектна потужність	Кількість працівників	Бюджет тис. грн. (витрати на утримання)
Веселокутський сільський клуб, сільська бібліотека	1965	150 місць/4148 примірників	1	30,5
Гостинівський сільський клуб	1932	150 місць	0	3,5
Цибулівський сільський будинок культури	1977	600	2	185,8

Культурна галузь громади представлена 11-ма закладами. Це сільські будинки культури в Дмитрівці та Цибулевому та 4- сільські клуби в інших населених пунктах. У чотирьох з них працюють бібліотеки. Бібліотека працює також у Цибулевому, але вона є структурним підрозділом Знам'янської районної бібліотечної мережі. Всі приміщення будувалися в радянські часи. Приміщення сільських клубів у теперішньому вигляді є складними для утримання, особливо, опалення в зимовий період, а також надто великими з огляду на кількість мешканців населених пунктів, де вони знаходяться. А відтак вони переважно простоюють.

Тільки приміщення Дмитрівського сільського будинку культури активно використовується для роботи клубних формувань та колективів художньої самодіяльності, для проведення громадських заходів, а також для діяльності колективів Знам'янського районного Центру дитячо-юнацької творчості, з яким будинок культури ділить приміщення. Провідним колективом будинку культури є ансамбль «Дмитрівчанка», який є переможцем ряду творчих конкурсів.

Останніми роками приміщення будинку культури активно ремонтується – замінені вікна на енергоефективні, відремонтований вестибюль, об лаштована зала урочистих подій, яка може бути використана також і для різноманітних громадських подій – «круглих столів», семінарів, тренінгів. Решта приміщень закладів культури потребують значних ремонтів, а також нових ідей для використання. Значною проблемою для громади стане і подальша доля Цибулівського будинку культури, приміщення якого знаходиться в аварійному стані.

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

Бібліотечний фонд в громаді налічує понад 40 тисяч примірників, але потребує значного оновлення – тимчасом, вже протягом багатьох років фінансові можливості для поповнення бібліотек більш ніж скромні.

Дороги та дорожня інфраструктура

Через громаду проходить загалом 204,92 км доріг, з яких 103,92 км – місцеві дороги, за які громада несе повну відповідальність, 58 км – районні дороги, 22 км – обласні дороги (траса Дмитрівка – Чигирин) і приблизно стільки ж державного значення (траса Знам'янка – Подорожнє). Місцеві дороги мають різні покриття (асфальт, бруківка, ґрунт) і найчастіше знаходяться в незадовільному стані. Для Дмитрівської ОТГ після приєднання до неї Цибулівської сільської ради постала проблема ремонту 6-кілометрової, непроїзної на даний час, ділянки дороги, яка забезпечувала б пряме сполучення Цибулевого з Дмитрівкою. Дороги районного значення дещо кращі (різні покриття: асфальт, камінь, бруківка, гравій), натомість місцеві жителі найгірше оцінюють дороги обласного та державного значення. Як і скрізь в Україні, дороги розбиті величезними, перевантаженими вантажівками, що перевозять зерно. Найбільше занепокоєння викликає стан мостів - їх в ОТГ сім. Побудовані ще у 50-ті та, відтоді не ремонтвані, не розраховані на настільки інтенсивний рух та таку кількість транспортних засобів, загрожують катастрофою. У селах додатковою проблемою є відсутність освітлення – найчастіше його немає, а там, де є – вуличні ліхтарі, встановлені один від одного надто далеко, щоб добре освітлювати дороги.

Інфраструктура, яка використовується у домашніх господарствах (сміття, каналізація, газ, і т.п.)

Загальна кількість домогосподарств у громаді становить 3470 кількість недостатньо точна, оскільки значна кількість будинків пустує, власники покинули місцевість не знімаючись з реєстрації та не повідомляючи про переїзд. Закинуті будинки занепадають, а влада громади не може нічого з цим зробити без згоди недоступного власника.

Мережа водопостачання існує у Дмитрівці, Калинівці – всього 21,6 км водогонів, до яких приєднані громадські будівлі та 546 домогосподарств. Близько 40 домогосподарств, школа та дитячий садок приєднані до централізованого водопостачання у Цибулевому. Стан водогонів поганий, вони вимагають реконструкції,

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

значну частину труб необхідно замінити. Влада вважає, що центральне постачання забезпечує потребу у воді на 30%. Інші жителі користуються власними або громадськими колодязями, у яких вода не відповідає санітарним нормам. У громаді відсутня система каналізації або будь-яка система очищення стічних вод. Вигрібні ями у обійстях будуються без будь-якого нагляду з боку санітарних служб.

Сміттєзвалище у громаді знаходиться у колишньому піщаному кар'єрі. Відходи складаються без утилізації. Тільки 36% жителів підписали договори на вивіз сміття, громада не має важелів, щоб спонукати інших. В результаті, громада змушена боротися – не особливо ефективно – зі стихійними сміттєзвалищами. Зрозуміло, що про сортування сміття навіть не йдеться, тим більше, що не зовсім зрозуміло, що робити з вже відсортованими відходами. Додатковою проблемою для громади, на думку влади Дмитрівки, є полігон ТПВ Знам'янки - місто взяло під нього в оренду у громади 8 га землі, фактично займає 20 га, громада в цій ситуації безпорадна. Гірше ще те, що Знам'янські сміттєвози часто оминають міський полігон (тому що послуги там платні) і вивозять свої комунальні відходи на безкоштовне звалище громади.

Газ з мережі доступний в Дмитрівці (не повністю) та частково в селі Макариха. Частково газифіковане також і Цибулеве. Інші населені пункти не газифіковані.

Місцевий транспорт

Громада має регулярне автобусне сполучення з районним центром, щодня проїжджають по її дорогах 6 регулярних автобусних маршрутів, які з'єднують громаду з сусідніми областями. Майже всі населені пункти громади також з'єднані автобусними маршрутами з центром громади, але регулярність і частота рейсів викликають певні скарги з боку мешканців. Проблемною є транспортна комунікація з приєднаною громадою Цибулевого, адже за коротким маршрутом через село Веселий Кут, протяжністю близько 20км, проїхати майже неможливо через вщент зруйновану майже 6-кілометрову ділянку. Залишається лише шлях через районний центр – Знам'янку, протяжністю близько 35 км, але з гарно налагодженим рухом громадського транспорту як на відтинку між Цибулевим і Знам'янкою, так і від Знам'янки до Дмитрівки.

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Global Communities
Partners for Good

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

Організація управління

Виконком (апарат управління) сільської ради після об'єднання та у процесі прийняття на себе відповідальності за виконання нових завдань знаходиться у стадії реорганізації. Організаційна структура від часу її першого визначення 30 жовтня 2018 року зазнала змін в межах постійної чисельності співробітників – 29 осіб, з яких 23 посадові особи, 3 службовці та 3 інших працівників. Рішенням сесії сільської ради від 31 липня 2019 до складу апарату управління входять:

- керівництво ради та виконавчого комітету (сільський голова, заступник сільського голови з питань фінансів, бухгалтерського обліку та звітності, секретар сільської ради (виконкому), в.о. старости) – 4 особи.

7 відділів:

- Фінансовий відділ (3 особи),
- Відділ планування, бухгалтерського обліку та звітності (4 особи),
- Відділ економічного розвитку та інвестицій (2 особи),
- Відділ культури, туризму та охорони культурної спадщини (2 особи),
- Відділ земельних відносин, комунальної власності, адміністративних послуг (4 особи),
- Юридичний відділ (2 особи),
- Організаційний відділ (2 особи).

Службовці (3 особи) та 3 особи обслуговуючого персоналу.

Крім того, рішенням сесії сільської ради 16 квітня 2019 року в статусі окремої юридичної особи створений відділ освіти, молоді та спорту Дмитрівської сільської ради, його структура та чисельність працівників затверджені рішенням сесії 23 травня 2019 року і складається з 4 осіб керівництва та управління та 6 осіб бухгалтерії та обслуговуючого персоналу.

Створено старостинський округ на території об'єднаної Макариської сільської ради, яка охоплює два населенні пункти – Макариху та Новопокровку (рішення Ради від 22.05.2018). На даний час обов'язки старости виконує Ганна Михайлівна Огарь, яка

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

входить до складу апарату управління. Другий старостинський округ утворений у Цибулевому рішенням сесії сільської ради від 31.07.2019, обов'язки старости до відповідних виборів виконуватиме колишня сільська голова Людмила Миколаївна Таранець. Вона входить до апарату управління Цибулівської сільської ради.

Команда додатково підвищує кваліфікацію використовуючи можливості різних програм, в тому числі і Програми DOBRE. Управління ОТГ знаходиться на стадії формування та постійного пошуку оптимального складу для ефективного виконання завдань, що постають перед ОТГ. Організація системи моніторингу реалізації публічних послуг – також завдання, яке необхідно виконати. В даний час питання якості надання послуг обговорюються на засіданнях комісій ради та у конкретних відділах, але такий процес не є систематичним, джерелом знань здебільшого є спостереження депутатів та службовців. Інтернет сторінка громади переведена на платформу DOSVIT, яка дає можливість представляти інформацію про громади та діяльність її керівництва у значно систематизованішому, ніж раніше, вигляді.

Громада готується до відкриття власного ЦНАП (Центру надання адміністративних послуг), який створюється за сприяння Програми ULEAD.

Рада громади

Сільська рада обрана у складі 22 депутатів (10 жінок, 12 чоловіків), рада набула повноваження 22.05.2018. 30 червня 2019 року до ради були дообрані 4 депутати від Цибулевого, всі – чоловіки. Отже, рада складається з 26 депутатів, з яких 10 – жінки та 16 – чоловіки. Секретарем ради є Сергій Іванович Кулик. У раді створено 5 постійних комісій (згідно рішення від 22.05.2018), їх чисельність і гендерний склад наведені з урахуванням рішень 31 липня 2019 року, коли були підтвержені повноваження депутатів обраних від Цибулевого:

- Постійна комісія з питань регламенту, запобігання корупції, депутатської етики та забезпечення діяльності депутатів (3 особи – 2 жінки, 1 чоловік, голова – жінка)
- Постійна комісія з питань планування, фінансів, бюджету та соціально - економічного розвитку сіл громади (6 осіб – 3 жінки, 3 чоловіки, голова – чоловік)
- Постійна комісія з питань агропромислового комплексу, земельних ресурсів, житлово - комунального господарства, будівництва, охорони навколишнього

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

природного середовища та благоустрою населених пунктів (6 осіб – 2 жінки, 4 чоловіки, голова – чоловік)

- Постійна комісія з питань освіти, культури, спорту і молоді, соціального захисту охорони здоров'я, споживчого ринку, сфери послуг та захисту прав споживачів (6 осіб – 3 жінки, 3 чоловіки, голова – жінка)
- Постійна комісія з питань прав людини, законності, правопорядку, гласності та взаємодії з громадськими формуваннями (4 особи – всі чоловіки).

Виконавчий комітет був обраний радою 22.05.2018 у складі 11 осіб – 6 жінок, 5 чоловіків. Він складався, крім Дмитрівського сільського голови та секретаря ради, з: старости, двох представників лісової промисловості, двох фермерів, одного представника освіти, одного лікаря, одного службовця сільської ради, одного представника ветеранської організації.

Після приєднання Цибулевого до складу виконавчого комітету (за рішенням сесії від 31.07.2019) увійшла в.о. старости Цибулевого, тобто тепер він налічує 12 осіб.

Адміністративні проблеми

Судячи з результатів (особливо в сфері інвестицій у комунальні будівлі) та думок громадян, виконком працює добре. Основною проблемою є відсутність Центру надання адміністративних послуг – ЦНАП. Його відкриття заплановане на осінь 2019 року. Можливі проблеми зі спеціалістами (часті проблеми у сільській місцевості) допомагає вирішити близькість Знам'янки, звідки вже їздять декілька фахівців. Враховуючи нещодавнє об'єднання Дмитрівки та Макарихи, а також початок приєднання до громади Цибулівської сільської ради, зрозуміло, що деякі документи з планування відсутні (наприклад, відсутність загального генерального плану, хоча є плани окремих сіл). Завдання, яке необхідно виконати, полягає у розробці та здійсненні системного моніторингу якості публічних послуг.

Стосунки з районом

Схоже, що відносини з районом хороші. Представник районної влади активно брав участь у діагностичних зустрічах. На відміну від ситуації в інших громадах, ми не чули про блокування з боку районних органів влади процесу об'єднання, вдало

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

налагоджена співпраця щодо управління справами, повноваження щодо яких перетинаються (освіта, охорона здоров'я, соціальна допомога).

Суспільна оцінка діяльності місцевої влади

Місцеві органи влади, загалом, добре оцінюються мешканцями. Про це свідчить і присутність значної кількості громадян під час діагностичних зустрічей. Під час інтерактивної роботи з SWOT-аналізу практично не було зазначено жодних недоліків адміністрації, тоді як було вказано на багато сильних сторін – їх формулювали жителі, а не представники адміністрації. Про добрі відносини влади та місцевої громади свідчить також активність мешканців, які добре співпрацюють з депутатами.

5. Проблеми і потреби самоврядної громади

Проблеми та потреби громади в значній мірі описані вище, а також детально викладені у SWOT-аналізі, який був розроблений та перевірений інтерактивними методами. Нижче ми збираємо основні питання.

Економіка та інфраструктура

Робочі місця. Основою економіки громади є сільське господарство. Сприяють цьому родючі землі та багаторічний досвід. Проблема у важкому переході від колишнього колгоспного устрою до сучасної економіки. Процес ліквідації колгоспів і поділ колгоспних земель на ділянки ("паї") призвів з одного боку до того, що 62% землі розпоряджаються 4 власники, при чому один з них займає більше 1/3 всіх орних земель. Ці великі господарства спеціалізувалися на рослинництві, модернізувалися, а отже їм не потрібна велика кількість працівників, достатньо наймати більше людей лише сезонно. Як наслідок, найбільш серйозною проблемою, яку визначили мешканці, є відсутність робочих місць.

Підприємництво. Найкреативніші люди, які могли б розвивати підприємництво на місці, надають перевагу пошукам шансів на краще життя за межами громади, їздять на роботу до сусідньої Знам'янки або влаштовуються за кордоном. Громада має невикористаний потенціал у сфері агропродовольчої переробки (є хороший досвід та нові цікаві спроби) та туризму. З розмов з жителями зрозуміло: якщо ми не залучимо інвесторів, якщо не підтримаємо потенційних місцевих підприємців – громада спорожніє.

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

Економічна співпраця. Підприємництву та економічному розвитку не сприяють відсутність досвіду та бажання здійснювати економічне співробітництво. Пам'ять про колгоспні часи, слабкість суспільного капіталу (відсутність довіри) призводить до того, що кооперативи не виникають, немає організацій, що об'єднують підприємців, відсутня система підтримки для молодих людей, готових ризикнути, створюючи власний бізнес.

Дороги. У сфері інфраструктури проблемою є насамперед дороги. Незалежно від того, хто є їхнім власником, якість всюди погана і в багатьох випадках викликає занепокоєння стосовно безпеки. Особлива увага приділяється місцевим мостам - їм вже по сімдесят років та досі не ремонтувалися, повинні витримувати навантаження, про які ніхто не думав під час будівництва. Особливим клопотом є сполучення з Цибулевим, яке щойно приєднується: по прямій від Дмитрівки до Цибулевого близько 20 км, але ґрунтовою дорогою, як правило, непрохідною. Проїхати можна кращим шляхом через Знам'янку, але це вже близько 30 км. Тому необхідна новадорога. Додатковою проблемою є освітлення - навіть якщо воно є, ліхтарі встановлені на великій відстані та слабкі. Жителі скаржаться на темряву і загрозу безпеці.

Вода. Водопровід застарілий, а вода з нього доходить до меншої частини населення. Інші використовують колодязі, вода з яких не відповідає стандартам. Немає каналізації, ніхто не очищає стічні води. Проблема – що цікаво - не акцентується жителями, але становить небезпеку для здоров'я.

Комунальне підприємство. Існує та працює, але вимагає комплектування ефективним та сучасним обладнанням, яке допоможе розширити сферу діяльності щодо надання необхідних комунальних послуг.

Природне середовище

Основні екологічні проблеми незначною мірою лише залежать від громади. Це зміна клімату, зниження рівня поверхневих та підземних вод, наявність поблизу родовищ мінералів зі значною радіоактивністю. Однак існують дві сфери, які вимагають місцевих зусиль - це чистота води та утилізація сміття.

Вода. Вже згадувалося про часткову відсутність та стан наявних водогонів, відсутність системи каналізації та системи нагляду за вигрібними ямами створює

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

загрозу, важливість якої загалом недооцінена. У громаді є багато природних водойм, отже захист чистоти води в ставках і річках також постає як серйозний виклик.

Відходи. Громада має власний полігон ТПВ, здає також у оренду досить велику ділянку сусідній Знам'янці. Однак сміття тільки вивозиться, ніяк на переробляється, а територія не рекультивується. Додатковою проблемою є організоване вивезення сміття тільки з меншої частини домогосподарств, інші вирішують питання самостійно, що, в свою чергу, має дуже негативний вплив на чистоту навколишнього середовища.

Суспільний розвиток

Громада велика за площею, але нечисельна. Переважна більшість мешканців проживає в Дмитрівці, інші досить розпорошені. Стан доріг та проблеми з громадським транспортом між селами ускладнюють інтеграцію цієї громади. Основні проблеми, що впливають з аналізу:

Демографія: зменшується народжуваність (більше людей помирає, ніж народжується!), найбільш творчі та підприємливі шукають роботу і високу якість життя в місті або за кордоном - кількість людей у працездатному віці зменшується, населення старіє, багато будинків порожніє;

Здоров'я. Старіння спільноти викликає також збільшення потреби у соціальних службах та медичних послугах. Між тим, лікарів бракує (є тільки один на дві громади, в пенсійному віці, нещодавно його молодша колега лікарка померла). Це проблема, яка найчастіше згадується в громаді, хоча за охорону здоров'я громада не несе повної відповідальності.

Бідність. Рівень бідності в місцевій спільноті викликає занепокоєння. Влада громади оцінює відсоток бідних у громаді на 53%. Це проблема не тільки в контексті необхідної соціальної допомоги, яку необхідно надавати бідним сім'ям, а й у контексті необхідних реформ у сфері інфраструктури, кошти проведення яких, безумовно, доведеться понести мешканцям, які користуються комунальними послугами. Багато сімей просто не зможуть собі цього дозволити...

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

Інше

Межі громади. Проблема має два виміри. Одним з них є реформа зі створення ОТГ та передачі їм конкретних повноважень, яка триває вже занадто довго. Напевне, остаточні межі громади охоплюватимуть території, які зараз є ще окремими громадами. Другий, дуже локальний: визначення меж між сусіднім містом Знам'янка та відносно невеликою Дмитрівкою. До цих пір межі не чітко визначені на місцевості, в деяких місцях принципи співпраці між органами місцевого самоврядування недостатньо конкретно зафіксовані (стосується, наприклад, питання сміттєзвалища).

6. Місцевий потенціал

Економічний потенціал

Гарні землі підтримуються високою сільськогосподарською культурою, особливо у великих господарствах. Сільське господарство, ймовірно, залишиться основним способом економічного розвитку громади. Тут також існує простір для розвитку - культури можуть бути диверсифіковані, щоб забезпечити кращий дохід без виснаження ґрунтів. Досвід великих господарств також може бути використаний у сільськогосподарському виробництві дрібних фермерів.

Є підстави для розвитку агропродовольчої переробки у поєднанні з туризмом та оздоровленням. Близькість великих міст та гарне автобусне сполучення, наявність лісів і ставків, велика кількість індивідуальних господарств (фермери чи одноосібники) дозволяє думати про запуск нового підприємництва та створення різних форм співпраці як при самому виробництві (також в галузі садівництва, овочівництва та виробництва продуктів харчування для більш вибагливих клієнтів), так і у багатоаспектному туризмі (зелений туризм, тематичні оселі), маркетингу чи продажах.

Існування громадських об'єктів, які можуть бути використані за умови зростання креативності жителів. Деякі будівлі в Дмитрівці вже відремонтовані (заслуговує на увагу будинок культури), інші пам'ятають колгоспні часи і потребують оновлення - однак, вони є потенціалом, який може бути використаний для потреб громади, а також для можливих ініціатив більш широкого масштабу.

Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)

Потенціал мешканців

Місцеві лідери відкриті для світу і співпраці, мають досвід зовнішніх контактів, готові до партнерства у реалізації вітчизняних і міжнародних проєктів.

Добрі відносини між місцевою владою і жителями, відчутна взаємна довіра. Співробітництво між радою та виконавчою владою відбувається гладко і без значних конфліктів.

Сильне вчительське, чиновницьке та сільськогосподарське середовище. Представники цих груп охоче приєднуються до спільної роботи з розвитку громади. Гарна співпраця між депутатами та малими спільнотами округів приносить позитивні зрушення.

Громадська активність значної частини жителів, яка призводить до конкретних досягнень задля загального блага.

Велика кількість незайнятих людей, які живуть незаможно за рахунок своїх присадибних ділянок, є потенціалом для розвитку малого підприємництва за умови змістовної, організаційної, а при необхідності також фінансової підтримки на старті.

Екологічний потенціал

Ліси, ставки - все на відносно невеликій відстані від Кропивницького, Олександрії, Знам'янки. Простір, який можна використовувати як при створенні місць для відпочинку мешканців, так і при створенні туристичної пропозиції для туристів.

Інші потенціали

Цікава історична будівля колишньої семінарії з парковим оточенням. На даний момент вона є державною власністю, руйнується і використовується у мінімальному обсязі. В управлінні громади (тобто господаря на місці!) це може бути потенціал для використання в різних цілях і отримання прибутків.